

Profesorius Mykolas Michelbertas – senojo geležies amžiaus tyrinėtojas – 75-mečio jubiliejui artėjant

Valdemaras Šimėnas

2014 m. kovo 9 d. profesorius Mykolus Michelbertas sukanka septyniasdešimt penkeri. Artėjantis jubiliejus yra gera proga įvertinti profesoriaus mokslinę veiklą, pasidžiaugti pasiektais rezultatais, palinkėti sėkmės ateityje. Šio leidinio straipsnių pagrindą sudaro 2012 m. lapkričio 8–9 d. Vilniaus universitete vykusios septintosios tarptautinės mokslinės konferencijos „Jono Puzino skaitymai“, kuri buvo dedikuota šios konferencijos sumanytojui ir ilgamečiam organizatoriui – profesorius Mykolui Michelbertui. Ji ir pavadinta profesorius tokiu mielu pavadinimu – „Senasis geležies amžius Baltijos regione“. Keli konferencijos pranešimai buvo skirti konkrečiai profesorius ir jo archeologinei veiklai. Taigi ir šis straipsnis parašytas konferencijai paruošto pranešimo pagrindu. Dar viena priežastis pažymėti M. Michelberto archeologinę veiklą buvo 2012 m. pradžioje jam suteikta 2011 metų Lietuvos mokslo premija ir tai, kad kaip tik nuo šių metų profesorius baigė aktyvią savo paskaitinę veiklą Vilniaus universiteto Archeologijos katedroje ir tapo profesorius emeritu.

Profesoriaus M. Michelberto mokslinė veikla jau ne kartą buvo aptarta archeologinėje spaudoje. Minint profesoriaus penkiasdešimtmetį, Lietuvos archeologijos draugija išleido profesoriaus darbų 1961–1989 m. bibliografinę rodyklę (Tautavičius, 1989). 1999 m. profesoriaus šešiasdešimtmečio proga jam pagerbti buvo sudarytas straipsnių rinkinys (Lietuvos..., 1999). Šiame rinkinyje buvo trumpai įvertinta M. Michelberto mokslinė veikla ir paskelbta A. Tautavičiaus papildyta jo darbų iki 1998 m. bibliografija (Tautavičius, 1999). Profesoriaus 65-mečiui proginį straipsnį teko rašyti ir šių eilučių autoriui (Šimėnas, 2005). Todėl dabar daugiau dėmesio bus skirta profesoriaus pastarojo dešimtmečio mokslinei veiklai. Profesoriaus septyniasdešimtmetį ypač pagarbiai atšventė jo tėviškėnai

Kražiuose ir Kelmėje (Geštautas, 2009; Karpavičienė, 2009 a, 2009 b). Be to, nors ir gerokai pavėlavęs, pasirodė tai progai dedikuotas numizmatų straipsnis (Aleksiejūnas, Grimalauskaitė, Remecas, 2012). Tame straipsnyje yra aprašyta profesoriaus numizmatinė veikla, pateikta jo numizmatinių darbų bibliografija. Turėdamas tai omenyje, profesoriaus numizmatinės veiklos šiame straipsnyje detalai neanalizuosiu. 2010 m., švenčiant Vilniaus universiteto Archeologijos katedros įkūrimo 70-metį, ta proga išleistoje knygoje yra aptartas M. Michelberto vaidmuo atkuriant Archeologijos katedrą, jai vadovaujant ir joje dirbant (Luchtanas, 2010 a, p. 29–40; Luchtanas, 2010 b, p. 15–19; Merkevičius, Remeikaitė, 2010 a, p. 41–58; Merkevičius, Remeikaitė, 2010 b, p. 20–32).

Jeigu peržvelgtume tik pastarojo dešimtmečio Mykolo Michelberto parašytų knygų ir straipsnių, įvertinimų, apdovanojimų sąrašą, nekiltų abejonių, kad profesorius yra vienas žinomiausių ir produktyviausių šio meto archeologų Lietuvoje. Tik per šį dešimtmetį, nuo 2004 m., išleistos 5 monografijos, parašyta apie 80 straipsnių, kurių nemaža dalis – mokslinių, kaip dabar sakoma – „reikšmingų“, išspausdintų užsienio kalbomis. Todėl visiškai nestebina, kad profesoriaus mokslinė veikla buvo labai gerai įvertinta tiek Lietuvoje, tiek užsienyje. Čia tik trumpai priminsiu, kad 2002 m. M. Michelbertas tapo Vokietijos archeologijos instituto užsienio nariu korespondentu. Dar po dvejų metų M. Michelbertui buvo suteiktas Latvijos mokslų akademijos Garbės daktaro laipsnis. Už nuopelnus mokslui, kultūrinę ir visuomeninę veiklą Lietuvos Respublikos Prezidento 2007 m. sausio 18 d. dekretu Nr. 1K-868 profesorius apdovanotas Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino ordino Karininko kryžiumi. 2007 m. pabaigoje Kelmės rajono savivaldybė už ilgametį mokslinį darbą tyrinėjant ir propaguojant Kel-

mės krašto archeologijos paveldą profesoriui suteikė Kelmės rajono garbės piliečio vardą. 2010 m. pradžioje M. Michelbertas Lietuvos archeologijos draugijos sprendimu pripažintas geriausiu 2009 m. Lietuvos archeologu. 2011 m. vasario 9 d. profesorius įvertintas Latvijos Respublikos valstybiniu apdovanojimu – Pripažinimo kryžiaus II laipsnio ordinu. 2011 m. gruodį M. Michelbertas tapo Vilniaus universiteto mokslo premijos laureatu ir jam buvo suteiktas profesoriaus emerito vardas. 2012 m. kovo 9 d., (tai yra per savo gimtadienį) profesorius tapo 2011 m. Lietuvos valstybinės mokslo premijos laureatu. Sutikime, sąrašas tikrai išpūdingas. Bet kur dar kasdienė darbinė ir visuomeninė veikla. Juk profesorius ilgą laiką (1990–2004 m.) vadovavo Vilniaus universiteto Istorijos fakulteto Archeologijos katedrai, buvo jos atkūrėjas, didelę naštą užkrovė ir daug laiko pareikalavo leidinio „Archaeologia Litwana“ vyr. redaktoriaus ir sudarytojo pareigos, be to, profesorius yra šio leidinio įkūrėjas. Dar vienas M. Michelberto mokslinės veiklos baras – konferencijų organizavimas. Jo dėka Vilniaus universitete jau keletą metų vyksta tarptautinės konferencijos „Jono Puzino skaitymai“. Profesorius dalyvavo įvairių mokslinių tarybų, mokslinių leidinių redaktorių kolegijų, Vilniaus universiteto Senato veikloje, Valstybinės paveldosaugos komisijos tarybos darbe, aktyviai reiškiasi archeologų ir numizmatų visuomeninių organizacijų veikloje, mokslinėje archeologijos komisijos veikloje. Jis yra vienas iš Lietuvos archeologijos draugijos kūrėjų, buvo pirmasis jos pirmininkas. O kur dar pedagoginė veikla: vadovavimas disertacijoms, magistro ir bakalauro darbams ir dalyvavimas jų gynimuose, paskaitos, katedros posėdžiai ir fakulteto mokslinės tarybos susirinkimai, konferencijos Lietuvoje ir užsienyje, mokslo ir mokymo programų kūrimas, dalyvavimas vykdant mokslines programas?

Dabar norėčiau bent keliais bendrais bruožais pristatyti Mykolo Michelberto archeologinius tyrinėjimus ir mokslinę veiklą. Kaip minėta, M. Michelbertas gimė 1939 m. kovo 9 d. Kražiuose, Kelmės r. 1955 m. baigęs Kražių vidurinę mokyklą, įstojo į Vilniaus universiteto Istorijos ir filologijos fakultetą, kur pasirinko istoriko specialybę. 1959 m. vasarį, dar nebaigęs universiteto, jau buvo priimtas į Lietuvos istorijos institutą vyresniuoju laborantu, o 1960 m. – paskirtas šio instituto jaunesniuoju moksliniu bendradarbiu. Jau kitais metais dienos šviesą išvydo jo pirmasis mokslinis

straipsnis „Romos monetų radiniai Lietuvos TSR teritorijoje“ (Michelbertas, 1961), išspausdintas Mokslų akademijos darbų leidinyje. Tiesiog stebina, kaip tikslingai ir ištikimai gyvenime prie šios temos buvo prisirišęs M. Michelbertas. Juk visa profesoriaus mokslinė veikla buvo susijusi su senojo geležies amžiaus laikotarpio ir numizmatikos problemų nagrinėjimu. Žvelgiant iš šių dienų pozicijos visą M. Michelberto mokslinę veiklą galima suskirstyti į keletą labai aiškių laikotarpių. Pirmasis apimtų nuo įsidarbinimo Istorijos institute iki 1968 m., kai M. Michelbertas perėjo dirbti į Vilniaus pedagoginio instituto TSRS istorijos katedrą. Tuo metu bene reikšmingiausias darbas buvo 1965 m. apginta kandidato arba, kaip dabar vadinama, daktaro disertacija „Romos importas Lietuvoje“ (Михельбертас, 1965 b). Tam pasiekti reikėjo parašyti ir išspausdinti nemažai mokslinių straipsnių, kasiuoti archeologijos paminklus, sukaupti muziejinę medžiagą. To meto svarbesni straipsniai: „I a. pr. m. e. – IV m. e. a. Rūdaičių kapinyno (Kretingos raj.) tyrinėjimai“ (Michelbertas, 1963), „Saulažolių km. (Klaipėdos raj.) I–II amžių Romos monetų lobis“ (Michelbertas, 1964), „Romos imperijos įtakos baltų genčių kultūrai klausimu“ (Michelbertas, 1965). Apgynus disertaciją Mokslų akademijos darbuose išspausdinti dar trys svarbesni straipsniai: „Kauno m. III–V amžių Romos monetų lobis“ (Michelbertas, 1966), „III–V m. e. amžių Veliuonos kapinynas“ (Michelbertas, 1967) ir „Emaliuotos juostos Lietuvoje“ (Michelbertas, 1968). Paminėtini straipsniai, išspausdinti ne Lietuvoje: „Римский импорт в Литве“ (Romos importas Lietuvoje) (Михельбертас, 1963) – jaunujų Pabaltijo ir Baltarusijos mokslininkų konferencijoje Minske, „Римские металлические предметы в Литве“ (Metaliniai Romos dirbiniai Lietuvoje) (Михельбертас, 1965 a) pagrindiniame tuometinės Tarybų Sąjungos leidinyje „Советская археология“. Leidinyje „Lietuvos archeologijos paminklai. Lietuvos pajūrio I–VII a. kapinynai“ publikuota prieš Antrąjį pasaulinį karą ir po jo tyrinėtų Ankštakių (Michelbertas, 1968 a), Rūdaičių I (Michelbertas, 1968 c) ir II (Michelbertas, 1968 d), Senkų (Michelbertas, 1968 e) kapinynų medžiaga.

Šiuo laikotarpiu, kaip matysime ir vėliau, M. Michelbertas daug dėmesio skyrė archeologijos mokslo duomenų populiarinimui. Ypač mėgo rašyti „Mokslo ir gyvenimo“ žurnale, respublikiniuose ir rajoniniuose laikraščiuose. Tuo metu buvo tyrinėti Rūdaičių II

(1962), Seredžiaus (1964), Veliuonos (1965) kapinynai, Martėniškių, Rokėnų ir Žadavainių (1966), Akmenių (1967–1968), Perkūniškės (1968) pilkapiai. To meto archeologinių tyrinėjimų Žemaitijoje rezultatai buvo pristatyti jo straipsnyje „Некоторые черты погребального обряда курганов Жемайтии и северной части центральной Литвы“ (Kai kurie Žemaitijos ir Centrinės Lietuvos šiaurinės dalies pilkapynų laidojimo papročio bruožai) (Михельбертас, 1968) ir kartu su A. Tautavičiumi Maskvoje leistame leidinyje „Археологические открытия“ (Михельбертас, Тautavičius, 1968). Tuo metu pradėta domėtis savo gimtinės Kražių praeitimi.

Nuo 1968 m. M. Michelberto veikla gerokai pakito. Perėjęs dirbti į Vilniaus pedagoginį institutą (1992–2011 m. Vilniaus pedagoginis universitetas; nuo 2011 m. Lietuvos edukologijos universitetas), M. Michelbertas pradėjo aktyvią pedagoginę veiklą (ten dirbo iki 1984 m.). Dėstė Archeologijos pagrindų kursą TSRS istorijos katedroje, po metų tapo nuolatinis šios katedros darbuotoju, einančiu docento pareigas. 1972 m. kovo 29 d. buvo išrinktas Istorijos fakulteto dekanu, 1973 m. jam oficialiai suteiktas docento vardas, 1974–1984 m. jis buvo paskirtas TSRS istorijos katedros vedėju. Ši (1968–1984 m.) laikotarpį būtų galima apibūdinti kaip aktyvių kasinėjimų, mokslinės informacijos kaupimo ir pedagoginės veiklos bei gausių Lietuvos pedagogų rengimo Lietuvos mokykloms laikotarpį. Apie M. Michelberto pedagoginę veiklą šiame straipsnyje bus dar ne kartą užsiminta.

Taigi grįžkime prie šio laikotarpio M. Michelberto mokslinių darbų. 1968–1977 m. vyrauja archeologijos paminklų tyrimų informacijos, recenzijos ir nedidelės apimties mokslo populiarinamieji straipsniai, o vėliau vis daugiau pasirodo apibendrinamojo pobūdžio darbai. Kaip svarbesnius galima išskirti straipsnius, parašytus mokslinių konferencijų pranešimams: tai estų archeologui H. Moorai atminti „Фибула с эмалью из Рудишкяй (Северная Литва)“ (Emaliuota Rūdiškių segė) (Михельбертас, 1970), 1971 m. Tbilisyje vykusiai konferencijai „Исследования курганов в северной Литве в 1970 году“ (Šiaurės Lietuvos pilkapynų tyrinėjimai 1970 m.) (Михельбертас, 1971), Aukštųjų mokyklų mokslo darbuose „Istorija“ ir periodinėje spaudoje buvo publikuoti įdomesni pavieniai radiniai – „V m. e. a. Daujėnų apgalvis“ (Michelbertas, 1972 a). Tuo metu tirti Kybartiškių (1969), Ber-

klainių ir Daujėnų (1970), Pajuosčio (1971–1974), Pažarsčio (1975–1976), Vienragių (1977) pilkapynai ir Gintarų kapinynas (1978, 1980–1981). Pradėti Paragaudžio pilkapyno tyrinėjimai (1982, 1985–1992).

Reikia išskirti vieną svarbiausių šio laikotarpio darbų – 1972 m. pasirodžiusį straipsnį „Prekybiniai ryšiai su Romos imperija“, išspausdintą leidinyje „Lietuvos gyventojų prekybiniai ryšiai I–XIII a.“ (Michelbertas, 1972 b). Tai dar dirbant Istorijos institute sumąstytas leidinys, kuris ilgą laiką pragulėjo leidyklose ir gerokai vėliau išvydo dienos šviesą.

Tuo metu susirūpinta mokymo programomis, 1974 m. aukštosioms mokykloms sukurta „Lietuvos archeologijos programa“ (Michelbertas, 1974). Vis labiau įsitraukta į Vilniaus pedagoginio instituto rengiamą „Istorijos“ leidinio veiklą, išspausdinti straipsniai: „Находки греческих монет на территории Литовской ССР“ (Graikiškų monetų radiniai Lietuvoje) (Михельбертас, 1977), „Bizantiška moneta iš Daukšaičių, Klaipėdos raj.“ (Michelbertas, 1978 a), „Papildomi duomenys apie Romos monetų radinius Tarybų Lietuvos teritorijoje“ (Michelbertas, 1978 b) ir kiti.

Nuo 1978 m. glaudesni ryšiai vėl susiejo M. Michelbertą su Mokslų akademijos Istorijos institutu. M. Michelberto surinkta medžiaga publikuota „Lietuvos TSR archeologijos atlaso“ IV tome (Kuncienė, Michelbertas, Mulevičienė, Tautavičius, Vaitkunskiėnė, 1978), apie romėnišką sparninę segę iš Vienragių (Plungės r.) spausdinta „Lietuvos istorijos metraštyje“ (Michelbertas, 1978 c). 1980 m. dalyvauta IV tarptautiniame slavų kongrese su pranešimu „Связи жителей Литвы с соседними племенами в I–IV вв. н.э.“ (Lietuvos gyventojų ryšiai su kaimyninėmis gentimis I–IV a.) (Михельбертас, 1980).

Nuo 1966 m. ypač aktyviai pradėta bendradarbiauti su įvairių enciklopedijų redakcijomis. Iki 1985 m. parašyta daugiau kaip 100 straipsnelių į „Mažąją lietuviškąją tarybinę enciklopediją“, „Lietuviškąją tarybinę enciklopediją“, „Tarybų Lietuvos enciklopediją“ ir kt. Tiesa, dauguma to meto enciklopedijų straipsnių yra nepasirašyti.

1984 m. doc. M. Michelbertas perėjo dirbti į Vilniaus universiteto Istorijos fakulteto Lietuvos istorijos katedrą, kur dirbo iki pat pastarųjų metų. Čia vėl galima išskirti kaip naują brandžios M. Michelberto mokslinės veiklos etapą. Be abejo, epochine

M. Michelberto mokslinėje veikloje tapo 1986 m. išspausdinta monografija „Senasis geležies amžius Lietuvoje“ (Michelbertas, 1986 b). Monografija susilaukė gausių recenzijų ir buvo teigiamai įvertinta spaudoje. Kitais metais monografijos pagrindu parašytas ir Maskvoje apgintas habilitacinis darbas „Литовское Понеманье в I–IV вв. н.э.“ (Lietuvos Panemuniai I–IV m. e. amžiais) (Михельбертас, 1987). Argynus habilituoto daktaro disertaciją, 1988 m. Vilniaus universitete jam buvo suteiktas pedagoginis profesoriaus vardas. Tuo metu buvo dedama daug pastangų atkurti atskirą Archeologijos ir etnologijos katedrą. Į Vilniaus universitetą buvo priimta dirbti keletas jaunų archeologų, pradėtas komplektuoti būsimosios Archeologijos katedros personalas. Archeologijos-etnologijos katedra buvo atkurta 1990 m., prof. M. Michelbertas išrinktas šios katedros vedėju. 1993 m., tvarkant mokymo procesą, ši katedra buvo pertvarkyta ir pervardyta į Archeologijos katedrą, įvesta savarankiška archeologijos specialybė. Prof. M. Michelbertas Archeologijos katedrai vadovavo daugiau nei dešimtmetį. 1985–1986 m. parašytos naujos mokymo programos: „Lietuva I–IV m. e. amžiais (Speckurso programa)“ (Michelbertas, 1985), „Lietuvos numizmatikos pagrindai: Speckurso programa“ (Michelbertas, 1986 a) ir „Pabaltijo archeologija: Speckurso programa“ (Michelbertas, Luchtanas, 1986). Kaip mokomoji priemonė išspausdinta monografija „Lietuvos numizmatikos įvadas“ (Michelbertas, 1989 a).

Keletą metų taip pat dėstyta Kauno universitete. Čia kaip mokomoji priemonė buvo parašyta monografija „Seniausia Lietuvos praeitis (Archeologinių tyrinėjimų duomenimis)“ (Michelbertas, 1988–1989). Atskiri kursai ar paskaitos skaityti kitose Lietuvos ir užsienio (Vroclavo, Krokuvos, Varšuvos (Lenkija)) aukštosiose mokyklose.

Pedagoginiam ir organizaciniam darbui atiduoti dešimtmečiai nepailgo. Dirbant Vilniaus pedagoginiame institute ir Vilniaus universitete paruošta ir skaityta įvairiausių kursų – „Senasis geležies amžius Lietuvoje“, „Lietuvos numizmatikos įvadas“, „Latvijos archeologija“ ir kt., vadovauta studentų archeologinėms praktikoms ir studijų baigiamiesiems darbams.

Lietuvos mokyklose, gimnazijose, mokslo, valdžios ir kt. įstaigose šiandien dirba šimtai buvusių M. Michelberto studentų. Visi jie profesorių mini tik geru žodžiu. Visur dirbta su pagarba studentams ir

bendradarbiams, be konfliktų ir erzelio. Jo dėstomos paskaitos gerai paruoštos, visada aukšto profesinio lygio, daug dėmesio skirta praktiniams darbams muziejuje ir ekspedicijose. Profesorius M. Michelbertas išugdė ne tik daugelį Lietuvos aukštųjų mokyklų ir kolegijų dėstytojų ar gimnazijų bei vidurinių mokyklų mokytojų, bet ir keletą mokslininkų – mokslo daktarų archeologų, dalyvavo aštuonių habilituotų daktarų ir daugelio daktarų disertacijų gynimo komitetuose.

Perėjus dirbti į Vilniaus universitetą, toliau tyrinėtas Paragaudžio pilkapynas (1985–1992). Tyrinėti Paalksnių (1989, 1993–1999), Jakšiškio (2000), Kuršių (2004–2006) pilkapynai, Kvédarnos (1985) ir Paprūdžių kapinynai (2000–2009), Kražių kolegija (2010–2011). Kaip matome, keliuose objektuose užtrukta beveik po dešimtmetį. Tai leido iširti ir gana išsamiai išstudijuoti tų paminklų laidojimo papročius, gerai pažinti radinius. Šie tyrinėjimai, be abejo, įeis į Lietuvos archeologijos aukso fondą. Juo labiau kad profesorius M. Michelbertas labai daug dėmesio skyrė savo tirtų paminklų publikacijoms. Šiuo metu faktiškai jau paskelbta visa profesoriaus tirtų paminklų medžiaga. Daugelis duomenų sugulė į monografijas „Paragaudžio pilkapynas“ (Michelbertas, 1997 a), „Pajuosčio pilkapynas“ (Michelbertas, 2004 c), „Akmenių ir Perkūniškės pilkapiai“ (Michelbertas, 2006 a), „Kuršių pilkapynas“ (Michelbertas, 2009) ir „Paalksnių archeologijos paminklai“ (Michelbertas, 2011 a). Kiti mažesnės apimties tyrinėjimai publikuoti „Istorijoje“ – straipsnis apie Pažarsčio pilkapyno tyrinėjimus (Michelbertas, 1989 b), profesoriaus redaguojamame mokslo darbų žurnale „Archaeologia Litwana“ ir „Versmės“ leidyklos leidžiamose lokalinėse monografijose. Tai tyrinėjimus apibendrinantys straipsniai: „Gintarų kapinynas“ (Michelbertas, 2002), „Kybartiškės pilkapynas“ (Michelbertas, 2007), „Berklainių pilkapis“ (Michelbertas, 2012), straipsniai lokalinėse monografijose: „Seniausia Kelmės krašto praeitis“ (Michelbertas, 1997 b), „Daujėnų pilkapiai“ (Michelbertas, 2004 a), „Seniausia Kvédarnos praeitis“ (Michelbertas, 2004 d), „Vaiguvo apylinkių proistorė“ (Michelbertas, 2008 b). Taigi, iš esmės liko dar nepaskelbta tik neseniai tyrinėto paminklo – Paprūdžių kapinyno medžiaga.

Apžvelgiant profesoriaus M. Michelberto parašytus straipsnius ir monografijas, be paminklų tyrimo ir tyrinėjimo duomenų skelbimo ir šiame straipsnyje

smulkiau neaptariamos profesoriaus numizmatinės veiklos, galima aiškiai išskirti dar bent keletą jo interesų sričių. Gana svarbią vietą nuo Lietuvos archeologinių radinių atlaso (1978) leidimo laikų užima atskirų archeologinių radinių datavimo, jų paplitimo ir tipologijos tematika. Taip profesorius yra aptaręs nemažai radinių. Tam skirti straipsniai: „Antkaklių trimitiniais galais (III gr.) chronologijos klausimu“ (Michelbertas, 1992 a), „Die Bronzesporen der römischen Kaiserzeit in Litauen“ (Romėniškojo laikotarpio žalvariniai pentiniai Lietuvoje) (Michelbertas, 2000 a), išspausdintas Krokuvoje, emaliuotiems dirbiniams skirti du straipsniai – „Emaliuota segė iš Lazdininkų, Kretingos r. kapinyne“ (Michelbertas, 2000 b), „Emaliuotas dirbinys iš Prienlaukio“ (Michelbertas, 2004 b), kitos papuošalų grupės aptartos straipsniuose: „Reti žiedai Lietuvos archeologinėje medžiagoje“ (Michelbertas, 2000 c), „Находки перекладчатых фибул типа А96 в Литве“ (A96 tipo laiptelinių segių radiniai Lietuvoje) (Михельбертас, 2004 b), išspausdintas Maskvoje, straipsnyje „Unikalus radinys Paalksnių (Kelmės r.) pilkapyne“ (Michelbertas, 2010 a) aptariamas Lietuvoje unikalus smeigtukas.

Visą bloką straipsnių sudaro skirti ginklams, baltų ginkluotei ir karybai nagrinėti. Tai straipsnis apie retus ginklus „Senojo geležies amžiaus ietigalių su užbarzdomis radiniai Lietuvoje ir jų chronologija“ (Michelbertas, 1999), „Оружие из могильника IX–XII вв. в Паалксняй (Кельмеский р-н, Литва)“ (Paalksnių kapinyne IX–XII a. ginklai) (Михельбертас, 2002). Šis straipsnis yra vienas iš labai nedaugelio M. Michelberto darbų (išskyrus numizmatikos temos darbus), skirtų ne romėniškojo laikotarpio tematikai. Šia tematika yra ir dar vienas straipsnis – „Ein Kriegergrab der mittleren Eisenzeit aus Paprūdžiai“ (Vidurinio geležies amžiaus kapas iš Paprūdžių) (Michelbertas, 2008 a). Baltų ginkluotės ir karybos klausimai apibendrinti „Karo archyve“ publikuotoje straipsnių serijoje „Baltų karybos senajame geležies amžiuje (I–IV a.) bruožai“ (Michelbertas, Vitkūnas, 2003).

Su atgimimu Lietuvos archeologams ir ypač Vilniaus universiteto archeologams atsivėrė nauji mokslo horizontai. Užsimezgė ryšiai su užsienio mokslo institucijomis. Lietuvos archeologai pradėjo važinėti po užsienio mokslo centrus, dalyvauti įvairiose tarptautinėse konferencijose. Todėl nemažai straipsnių buvo išspausdinta užsienyje. Kai kurie jų taip pat skirti atski-

roms radinių grupės nagrinėti: „Ein baltischer Halsring aus der Rheinprovinzen“ (Baltiška antkaklė iš Reino provincijų), 1996 m. išspausdintas žurnale „Germania“ (Main am Rhein) (Michelbertas, 1996) ir straipsnis „Neue Funde der norisch-pannonischen Fibeln in Litauen“ (Nauji Noriko ir Panonijos provincijų radiniai Lietuvoje) (Michelbertas, 2001 b), išspausdintas Vengrijoje. Be abejo, reikšmingiausias šios temos darbas – profesoriaus 2001 m. monografija „Corpus der römischen Funde im europäischen Barbaricum. Litauen“ (Europinio *Barbaricum* Romos laikotarpio radinių korpusas) (Michelbertas, 2001 a). Monografija sudaro visoje Europoje garsios leidinių serijos vieną tomą. Darbas susilaukė gero vietinių ir užsienio archeologų įvertinimo. Kaip minėta, už šį darbą profesorius 2002 m. buvo suteiktas Vokietijos archeologijoje reikšmingas vardas.

Aptariant ryšių su užsieniu plėtojimo sritį, reikėtų paminėti profesoriaus M. Michelberto veiklą ieškant lietuviškų archeologinių vertybių užsienio muziejuose. Jis buvo ir šios veiklos vienas iniciatorių. Vykdamas šią veiklą teko pabūti daugelyje užsienio šalių, susipažinti su jų muziejų fondais. To rezultatas – labai svarbi „Archeolito“ mokslinė programa. Ją vykdamas buvo išaiškintos gausios archeologinių radinių ir archeologinės dokumentacijos kolekcijos. Visa tai tik pradėdama skelbti ir apdoroti. Kaip nedidelį pirminį rezultatą galima paminėti straipsnių rinkinį „Lietuvos archeologijos šaltiniai Sankt Peterburge“ (Lietuvos..., 2011). Jame M. Michelbertas paskelbė net kelis straipsnius (Michelbertas, 2011 b; 2011 c; 2011 d). Lietuviškų vertybių, esančių užsienyje, temai skirtas M. Michelberto sudarytas „Archaeologia Lituana“ 10 tomas (Archaeologia..., 2009).

Dar dvi reikšmingos profesoriaus tyrinėjimų temos yra senovės prekyba ir kultūriniai ryšiai bei laidojimo papročiai ir etnogenezė. Šios temos ypač gerai atskleistos jau minėtoje M. Michelberto monografijoje „Senasis geležies amžius Lietuvoje“. Tačiau ir vėliau buvo parašyta šioms temoms skirtų straipsnių. Tyrimus apibendrinančios temos nagrinėtos daugelyje Lietuvoje ir užsienyje vykusių tarptautinių konferencijų ar jų pranešimų pagrindu parašytuose straipsniuose: „Die Kontakte zwischen den Donauebenen und Litauen in der römische Kaiserzeit und der frühen Völkerwanderungszeit“ (Romos laikų ryšiai tarp Dunojaus regiono ir baltų kraštų) (Michelbertas, 1992 b), išspausdintas

Krokuvoje, „Zu den Handels- und Kulturbeziehungen der Bewohner Litauens mit Skandinavien in der römischen Kaiserzeit“ (Prekybos ir kultūrinių ryšių tarp Lietuvos ir Skandinavijos Romos imperijos laikais klausimu) (Michelbertas, 2000 d). Etnogenezės klausimai aptarti Rygoje išspausdintuose straipsniuose „Заселение территории культуры курганов Жемайтии, Северной Литвы и Южной Латвии в римский период“ (Žemaitijos, Šiaurės Lietuvos ir pietų Latvijos apgyvendinimas romėniškuoju laikotarpiu) (Михельбертас 2004 а) ir „Погребальный обряд селов по данным исследований курганных могильников северо-восточной Литвы“ (Sėlių laidojimo papročiai pilkarpuų šiaurės rytų Lietuvoje tyrinėjimų duomenimis) (Михельбертас, 2006).

Kaip minėta, profesorius M. Michelbertas yra leidinio „Archaeologia Lituana“ įkūrėjas ir vyr. redaktorius bei sudarytojas nuo 1999 m. Glaudžiai su šio leidinio leidyba susijusios Vilniaus universitete organizuojamos tarptautinės konferencijos „Jono Puzino skaitymai“. Neapsiriksiu sakydamas, kad tai pastaruoju metu yra bene didžiausias profesoriaus malonumas, bet ir ne mažesnis rūpestis. Pirmasis prieškarinio Vilniaus universiteto Archeologijos katedros profesorius buvo Jonas Puzinas. Jis buvo ir Vilniaus universiteto Archeologijos katedros įkūrėjas. Matyt, jausdamas pareigą savo pirmtakui, profesorius M. Michelbertas nemažai dėmesio skyrė Jono Puzino veiklai (Michelbertas, 2003; 2005 a; 2005 b; 2006 a; 2006 b) ir Vilniaus universiteto Archeologijos katedros istorijai nagrinėti (Michelbertas, 2010 b; 2010 c; 2010 d). M. Michelberto iniciatyva 2005-ieji buvo paskelbti Jono Puzino metais. Ta proga buvo išleistas pašto ženklas, straipsnių rinkinys, organizuota konferencija. J. Puzino veikla ne kartą prisiminta ir švenčiant Vilniaus universiteto Archeologijos katedros jubiliejų.

Peržvelgus profesoriaus M. Michelberto mokslinių darbų bibliografiją matyti, kad jis, kaip ir jaunystėje, su žemaitišku užsispyrimu lieka ištikimas savo principams ir nusibrėžtam mokslininko keliui. Tikrai stebina, kad profesorius, nors ir sulaukęs tarptautinio pripažinimo, vis neužmiršta paprastų provincijos, savo tėviškės gyventojų, kaip ir anksčiau rašo straipsnius į įvairias enciklopedijas, populiarius leidinius. Nepamiršta ir Vilniaus universiteto bei Istorijos fakulteto bendruomenės. Neretai informuoja apie vasaros ekspedicijų tyrimų rezultatus, įdomesnius radinius.

Aišku, tokia tik pagrindinę mokslinę veiklą aptariančiame straipsnyje neįmanoma išvardyti visų profesoriaus M. Michelberto nuveiktų darbų. Galima tik bendrais bruožais paminėti, kad profesorius gana aktyviai dalyvauja propaguojant ir populiarinant archeologijos tyrimų rezultatus. Jis yra dalyvavęs daugelyje televizijos laidų, yra filmo apie Gintaro kelią vienas iš bendraautorių. Profesorius yra daug prisidėjęs prie draugiškų ryšių su gretimų šalių archeologais palaikymo. Ypač daug nuveikta stiprinant ryšius su Latvija. Ne be reikalo Latvija taip gerai įvertino profesoriaus nuopelnus šioje srityje. Dar viena nepaminėta sritis – profesoriaus ryšiai su kitų šalių ir vietos muziejais ir mokslo įstaigomis. Nepaminėta ir profesoriaus kolekcionavimo aistra.

Baigiant, artėjančio septyniadesimt penkmečio proga norėčiau palinkėti profesoriui ir toliau jaunatviškos energijos, kūrybinės sėkmės. O kaip profesoriaus darbų skaitytojai norėtume sulaukti, matyt, bebaigiamos Paprūdžių kapinyno tyrimų rezultatus apibendrinančios monografijos, jo gyvenimo atsiminimų ir kitų reikšmingų darbų. Apie gyvenimo atsiminimus užsiminiau ne be reikalo. Esu ta tema kalbėjęs su profesoriumi, bet jo nuomonė apie tai skeptiška. Tačiau gražių pavyzdžių aplink tikrai yra. Žinome, kad savo atsiminimus yra palikę Pranas Kulikauskas, Rimutė Rimantienė, Adolfas Tautavičius. Šiuo metu skaitinėju latvių archeologo Evaldo Mugurevičiaus atsiminimus „Mano gyvenimas – nuo piemenėlio iki akademiko“ (latvių kalba) (Mugurēvičs, 2013). Ten ypač gražiai atsiliepiama ir apie profesoriaus M. Michelberto archeologinę veiklą. Taigi tai dar vienas argumentas išprovokuoti profesorių parašyti atsiminimus. Nagrinėjant tarybinių laikų archeologijos istoriją ypač trūksta autentiškų dokumentų. Tai puikiai pasijautė, kai G. Zabiela ėmėsi aiškintis leidinio „Lietuvos archeologija“ atsiradimo peripetijas (Zabiela, 2009). Neretai, kad ir išlikę, to meto posėdžių protokolai yra labai lakoniški, dažnai nutyli to meto įvykių esmę ir yra nebylūs. Be to, profesorius ilgą laiką dirbo Vilniaus pedagoginiame institute ir todėl tarsi iš šalies stebėjo pagrindinių archeologijos įstaigų veiklą. Detaliau pasidomėjus, aiškėja, kad visiškai neturime su Lietuvos archeologijos draugijos kūrimusi susijusių dokumentų. Aišku, tai yra tik skaitytojų ir dėkingų mokinių pageidavimai. Todėl neabejodami kantriai laukiame naujų darbų. Sėkmės!

LITERATŪRA

- Aleksiejūnas V., Grimalauskaitė D., Remecas E. 2012. Profesorius Mykolo Michelberto 70 metų sukaktuvės. In: *Numizmatika*. [T.] 9/12 (2008/11). Vilnius, p. 296–302.
- Archaeologia..., 2009. *Archaeologia Lituana* 10. Vilnius.
- Geštautas A. 2009. Kražiškiai pagerbė iškilų kraštietį. In: *Bičiulis*, kovo 25, Nr. 23 (7591).
- Karpavičienė D. 2009 a. Archeologas Mykolas Michelbertas pagerbtas. In: *Kelmės kraštas*, kovo 25, p. 2.
- Karpavičienė D. 2009 b. Archeologas Mykolas Michelbertas pagerbtas gimtinėje. In: *Krašto žinios*, kovo 24.
- Kuncienė O., Michelbertas M., Mulevičienė I., Tautavičius A., Vaitkunskienė L. 1978. Lietuvos TSR archeologijos atlasas. T. 4. I–XIII a. radiniai. Vilnius, 160 p., 73 žml.
- Lietuvos... 1999. Lietuvos archeologija. [T.] 18 : skiriama Mykolo Michelberto 60-mečio jubiliejui. Vilnius, 284 p.
- Lietuvos..., 2011. Lietuvos archeologijos šaltiniai Sankt Peterburge : mokslo straipsnių rinkinys. Vilnius.
- Luchtanas A. 2010 a. Archeologija „su Lietuvos TSR istorijos katedros vėliava“. In: *Vilniaus universiteto Archeologijos katedra. 1940–2010*. Vilnius, p. 29–40.
- Luchtanas A. 2010 b. Archeologija „su Lietuvos TSR istorijos katedros vėliava“. In: *Archaeologia Lituana* 11. Vilnius, p. 15–19.
- Merkevičius A., Remeikaitė L. 2010 a. Vilniaus universiteto Archeologijos katedra (1990–2010 metais). In: *Vilniaus universiteto Archeologijos katedra. 1940–2010*. Vilnius, p. 41–58.
- Merkevičius A., Remeikaitė L. 2010 b. Vilniaus universiteto Archeologijos katedra (1990–2010 metais). In: *Archaeologia Lituana* 11. Vilnius, p. 20–32.
- Michelbertas M. 1961. Romos monetų radiniai Lietuvos TSR teritorijoje. In: *Lietuvos TSR Mokslų Akademijos darbai*. A serija. t. 1, p. 19–36.
- Michelbertas M. 1963. I a. pr. m. e. – IV m. e. a. Rūdaičių kapinyno (Kretingos raj.) tyrinėjimai. In: *Lietuvos TSR Mokslų Akademijos darbai*. A serija. t. 2, p. 55–72.
- Michelbertas M. 1964. Saulažolių km. (Klaipėdos raj.) I–II amžių Romos monetų lobis. In: *Lietuvos TSR Mokslų Akademijos darbai*. A serija. t. 1, p. 53–62.
- Michelbertas M. 1965. Romos imperijos įtakos baltų genčių kultūrai klausimu. In: *Lietuvos TSR Mokslų Akademijos darbai*. A serija. t. 1, p. 47–67.
- Michelbertas M. 1966. Kauno m. III–V amžių Romos monetų lobis. In: *Lietuvos TSR Mokslų Akademijos darbai*. A serija. t. 1, p. 49–57.
- Michelbertas M. 1968 a. Ankštakių kapinynas. In: *Lietuvos archeologijos paminklai. Lietuvos pajūrio I–VII a. kapinynai*. Vilnius, p. 112–115, 219.
- Michelbertas M. 1968 b. Emaliuotos juostos Lietuvoje. In: *Lietuvos TSR Mokslų Akademijos darbai*. A serija. t. 2, p. 37–46.
- Michelbertas M. 1968 c. Rūdaičių I kapinynas. In: *Lietuvos archeologiniai paminklai. Lietuvos pajūrio I–VII a. kapinynai*. Vilnius, p. 73–115, 215–218.
- Michelbertas M. 1968 d. Rūdaičių II kapinynas. In: *Lietuvos archeologiniai paminklai. Lietuvos pajūrio I–VII a. kapinynai*. Vilnius, p. 56–73, 214–215.
- Michelbertas M. 1968 e. Senkų kapinynas. In: *Lietuvos archeologiniai paminklai. Lietuvos pajūrio I–VII a. kapinynai*. Vilnius, p. 115–123, 219–220.
- Michelbertas M. 1972 a. V m. e. a. Daujėnų apgalvis. In: *Istorija: Lietuvos aukštųjų mokyklų mokslo darbai*. Vilnius, t. 13, sąs. 1, p. 121–131.
- Michelbertas M. 1972 b. Prekybiniai ryšiai su Romos imperija. In: *Lietuvos gyventojų prekybiniai ryšiai I–XIII a.* Vilnius, p. 5–125, 255–275.
- Michelbertas M. 1974. Lietuvos archeologijos programa. Vilnius, 7 p.
- Michelbertas M. 1978 a. Bizantiška moneta iš Daukšaičių, Klaipėdos raj. In: *Istorija: Lietuvos aukštųjų mokyklų mokslo darbai*. Vilnius, t. 18, sąs. 2, p. 101–104.
- Michelbertas M. 1978 b. Papildomi duomenys apie Romos monetų radinius Tarybų Lietuvos teritorijoje. In: *Istorija: Lietuvos aukštųjų mokyklų mokslo darbai*. Vilnius, t. 18, sąs. 1, p. 83–93.
- Michelbertas M. 1978 c. Romėniška sparninė segė iš Vienragių (Plungės raj.). In: *Lietuvos istorijos metraštis. 1977 metai*. Vilnius, p. 36–45.
- Michelbertas M. 1985. Lietuva I–IV m. e. amžiais (Speckurso programa). Vilnius, – 11, 2 p. Aut. nurodytas p. 2 ir metrikoje.
- Michelbertas M. 1986 a. Lietuvos numizmatikos pagrindai: Speckurso programa. Vilnius, 8 p.
- Michelbertas M. 1986 b. Senasis geležies amžius Lietuvoje. Vilnius, 272 p.
- Michelbertas M. 1988–1989. Seniausia Lietuvos praeitis (Archeologinių tyrinėjimų duomenims). Kaunas. 50 p.
- Michelbertas M. 1989 a. Lietuvos numizmatikos įvadas. Vilnius, 119 p.
- Michelbertas M. 1989 b. Pažarsčio pilkapiai. In: *Istorija: Lietuvos aukštųjų mokyklų mokslo darbai*. Vilnius, t. 30, p. 3–23.
- Michelbertas M. 1992 a. Antkaklių trimitiniais galais (III gr.) chronologijos klausimu. In: *Lietuvos archeologija*. Vilnius, t. 9: Petro Tarasenos 100-osioms gimimo metinėms pažymėti, p. 127–132.
- Michelbertas M. 1992 b. Die Kontakte zwischen den Donaugebieten und Litauen in der römische Kaiserzeit und der frühen Völkerwanderungszeit. In: *Probleme der relativen und absoluten Chronologie ab Latenzzeit bis zum Frühmittelalter*. Kraków, S. 279–284.
- Michelbertas M. 1996. Ein baltischer Halsring aus der Rheinprovinzen. In: *Germania (Main am Rhein)*. Bd. 74, Hlbd. II, S. 556–561.
- Michelbertas M. 1997 a. Paragaudžio pilkapynas. Vilnius, 212 p.
- Michelbertas M. 1997 b. Seniausia Kelmės krašto praeitis. In: *Kelmės kraštas*. Vilnius, p. 8–29.

- Michelbertas M. 1999. Senojo geležies amžiaus ietigalių su užbarzdomis radiniai Lietuvoje ir chronologija. In: *Archaeologia Lituana* 1. Vilnius, p. 56–62.
- Michelbertas M. 2000 a. Die Bronzesporen der römischen Kaiserzeit in Litauen. In: *Superiores barbari. Księga pamiątkowa ku czi Profesora Kazimierza Godłowskiego*. Kraków, S. 287–292.
- Michelbertas M. 2000 b. Emaliuota segė iš Lazdininkų, Kretingos r., kapinyno. In: *Iš baltų kultūros istorijos*. Vilnius, p. 47–62.
- Michelbertas M. 2000 c. Reti žiedai archeologinėje medžiagoje. In: *Istorija* 43. Vilnius, p. 5–7, santr. vokiečių k, p. 41.
- Michelbertas M. 2000 d. Zu den Handels-und Kulturbeziehungen der Bewohner Litauens mit Skandinavien in der römischen Kaiserzeit. In: *Archaeologia Baltica* 4. Vilnius, S. 63–70.
- Michelbertas M. 2001 a. Corpus der römischen Funde im europäischen Barbaricum. Litauen. Vilnius, 60 p., 11 lent.
- Michelbertas M. 2001 b. Neue Funde der norisch-pannonischen Funden Fibeln in Litauen. In: *International connections of the Barbarians of the Carpathian Basin in the 1th–5th centuries A.D.* Aszód, Nyiregyheta, p. 65–69.
- Michelbertas M. 2002. Gintarų kapinynas. In: *Archaeologia Lituana* 3. Vilnius, p. 34–74.
- Michelbertas M. 2003. Trečioji tarptautinė konferencija „Jono Puzino skaitymai“. In: *Archaeologia Lituana* 4. Vilnius, p. 5–10.
- Michelbertas M. 2004 a. Daujėnų pilkapiai. In: *Daujėnai*. Vilnius, p. 50–60.
- Michelbertas M. 2004 b. Emaliuotas dirbinys iš Prienlaukio. In: *Archaeologia Lituana* 5. Vilnius, p. 62–65.
- Michelbertas M. 2004 c. Pajuosčio pilkapynas. Vilnius, – 167, [1] p. – (Archaeologia Lituana. A serija, Lietuvos laidojimo paminklai : monografijos ; Nr. 1).
- Michelbertas M. 2004 d. Seniausia Kvėdarnos praeitis. In: *Kvėdarna* (Lietuvos valsčiai. 10-oji serijos knyga). Vilnius, p. 43–58.
- Michelbertas M. 2005 a. Lietuvos mokslinės archeologijos pradininkas (1). In: *Mokslo Lietuva*, gruodžio 22, Nr. 22 (334), p. 11, 16 – pokalbis su žurnalistu G. Zemlicku.
- Michelbertas M. 2005 b. Pratarmė. In: *Archaeologia Lituana* 6. Vilnius, p. 7–8.
- Michelbertas M. 2006 a. Akmenių ir Perkūniškės pilkapiai : monografija. Vilnius, – 153, [1] p. – (Archaeologia Lituana. A serija, Lietuvos laidojimo paminklai : monografijos ; Nr. 2).
- Michelbertas M. 2006 b. Lietuvos mokslinės archeologijos pradininkas. In: *Mokslo Lietuva*, sausio 12–25 (Nr. 1), p. 15; sausio 26–vas. 8 (Nr. 2), p. 10, 16 – pokalbis su žurnalistu G. Zemlicku.
- Michelbertas M. 2007. Kybartiškės pilkapynas. In: *Archaeologia Lituana* 8. Vilnius, p. 40–69.
- Michelbertas M. 2008 a. Ein Kriegergrab der mittleren Eisenzeit aus Paprūdžiai. In: *Archaeologia Lituana* 9. Vilnius, p. 41–50.
- Michelbertas M. 2008 b. Vaiguvo apylinkių proistorė. In: *Lietuvos lokaliniai tyrimai*, spal. 21. – Skaitmeninė laikmena.
- Michelbertas M. 2009. Kuršių pilkapynas. Vilnius, 96 p. – (Archaeologia Lituana. A serija, Lietuvos laidojimo paminklai : monografijos ; Nr. 3).
- Michelbertas M. 2010 a. Unikalus radinys Paalksnių (Kelmės r.) pilkapyje. In: *Florilegium Lithuanum*. Mokslo straipsnių rinkinys, skirtas Lietuvos mokslų akademijos nariui ekspertui, profesorius dr. Eugenijui Jovaišai 60-mečio proga. Vilnius, p. 61–66.
- Michelbertas M. 2010 b. Vilniaus universiteto Archeologijos katedra (nuo įkūrimo iki 1966 metų). In: *Vilniaus universiteto Archeologijos katedra. 1940–2010*. Vilnius, p. 11–28.
- Michelbertas M. 2010 c. Vilniaus universiteto Archeologijos katedra (nuo įkūrimo iki 1966 metų). In: *Archaeologia Lituana* 11. Vilnius, p. 7–14.
- Michelbertas M. 2010 d. 70 metų Lietuvos archeologijos baruose. In: *Archaeologia Lituana* 11. Vilnius, p. 5–6.
- Michelbertas M. 2011 a. Paalksnių archeologijos paminklai : monografija. Vilnius, – 243, [1] p. – (Archaeologia Lituana. A serija, Lietuvos laidojimo paminklai : monografijos).
- Michelbertas M. 2011 b. Padvarninkų radiniai. In: *Lietuvos archeologijos šaltiniai Sankt Peterburge* : mokslo straipsnių rinkinys. Vilnius, p. 95–100.
- Michelbertas M. 2011 c. Pašventupės radiniai. In: *Lietuvos archeologijos šaltiniai Sankt Peterburge* : mokslo straipsnių rinkinys. Vilnius, p. 87–94.
- Michelbertas M. 2011 d. Radiniai iš Bakšių (Alytaus rajonas) laidojimo paminklo. In: *Lietuvos archeologijos šaltiniai Sankt Peterburge* : mokslo straipsnių rinkinys. Vilnius, p. 67–86.
- Michelbertas M. 2012. Berklainių pilkapis. In: *Archaeologia Lituana* 13. Vilnius, p. 99–116.
- Michelbertas M., Luchtanas A. 1986. Pabaltijo archeologija: Speckurso programa. Vilnius, 18 p.
- Michelbertas M., Vitkūnas M. 2003. Baltų karybos senajame geležies amžiuje (I–IV a.) bruožai. In: *Karo archyvas* 18. Vilnius, p. 8–64.
- Mugurēvičs Ē. 2013. Mana dzīve – no ganuzēna līdz akadēmiķim. Rīga. 591 lpp.
- Šimėnas V. 2005. Profesorius Mykolui Michelbertui – 65. In: *Lietuvos istorijos metraštis*. 2004 metai. 1. Vilnius, p. 229–232.
- Tautavičius, 1990. Mykolas Michelbertas: Bibliografinė rodyklė, 1961–1989 / Sudarė A. Tautavičius. Vilnius, 27 p.
- Tautavičius, 1999. Mykolo Michelberto bibliografija (1961–1998) / Sudarė A. Tautavičius. In: *Lietuvos archeologija*. [T.] 18 : skiriama Mykolo Michelberto 60-mečio jubiliejui. Vilnius, p. 11–24.

Zabiela G. 2009. „Lietuvos archeologijos“ gimimas. In: *Lietuvos archeologija* 35. Vilnius, p. 9–36.

Михельбертас М. 1963. Римский импорт в Литве. In: *Материалы конференции молодых ученых Белоруссии и Прибалтики*. Вып. [1]: История, языковедение и литературоведение. Минск, с. 79–87.

Михельбертас М. 1965 а. Римские металлические предметы в Литве. In: *Советская археология*. Москва, № 3, с. 163–177.

Михельбертас М. 1965 б. Римский импорт в Литве. Автореф. канд. дисс. Вильнюс, 28 с.

Михельбертас М. 1968. Некоторые черты погребального обряда курганов Жемайтии и северной части центральной Литвы. In: *20 лет. Археологические и этнографические экспедиции Института истории АН Литовской ССР (1948–1967)*. Вильнюс, с. 37–46.

Михельбертас М. 1970. Фибула с эмалью из Рудишкяй (Северная Литва). In: *Studia archaeologica in memoriam Harri Moora*. Tallinn, p. 122–125.

Михельбертас М. 1971. Исследования курганов в северной Литве в 1970 году. In: *Тезисы докладов, посвященных итогам полевых археологических исследований в 1970 году в СССР (археологические секции)*. Тбилиси, с. 253–254.

Михельбертас М. 1977. Находки греческих монет на территории Литовской ССР. In: *Istorija: Lietuvos aukštųjų mokyklų mokslo darbai*. Vilnius, t. 17, sąs. 2, p. 75–82.

Михельбертас М. 1980. Связи жителей Литвы с соседними племенами в I–IV вв. н.э.. In: *Тезисы докладов советской делегации на IV международном конгрессе славянской археологии*. Москва, с. 16–17.

Михельбертас М. 1987. Литовское Понеманье в I–IV вв. н.э.: Автореф. докт. дисс. Москва, 40 с.

Михельбертас М. 2002. Оружие могильника IX–XII вв. в Паалксняй (Кельмеский р-н, Литва). In: *Civitas et castrum ad mare Balticum. Rakstu krājums veltījums LZA īstenajam loceklim prof. dr. habil. hist. Andrim Caunem 65 gadu dzīves jubilejā*. Rīga, p. 486–504.

Михельбертас М. 2004 а. Заселение территории культуры курганов Жемайтии, Северной Литвы и Южной Латвии в римский период. In: *Pētījumi zemgaļu senatnē: rakstu krājums*. Latvijas Vēstures Muzeja raksti. Rīga, Nr. 10, p. 67–75.

Михельбертас М. 2004 б. Находки перекладчатых фибул типа А96 в Литве. In: *Восточная Европа в средневековье*. Москва, с. 109–116.

Михельбертас М. 2006. Погребальный обряд селов по данным исследований курганых могильников северо-восточной Литвы. In: *Pētījumi sēļu senatnē: Latvijas nacionālā vēstures muzeja raksti Nr. 11*. Rīga, p. 41–52.

Михельбертас М., Таутавичюс А. 1968. Раскопки Института истории АН Литовской ССР. In: *Археологические открытия 1967 года*. Москва, с. 259–265.